

Een van ons

Van Elizabeth Day verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

Steen, papier, schaar
Het feest
How to fail/Durf te falen
Schaduwstad
De huisgenoot
Friendaholic
Falen doen we allemaal

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Elizabeth Day

EEN
VAN
ONS

Vertaald door Lidwien Biekmann
en Tjadine Stheeman

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7213 1

© 2025 Elizabeth Day

© 2025 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Lidwien Biekmann en Tjadine Stheeman

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Oorspronkelijke titel *One of Us*

Oorspronkelijke uitgever 4th Estate

Omslagontwerp bij Barbara, gebaseerd op een ontwerp van Jo Thomson

Omslagillustratie © Shutterstock

Foto auteur © Jacquetta Clark

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgeverij n.v., Antwerpen

Voor Joan en Michael

‘Hoe meer het volk lijdt, hoe meer het stemt
op degenen die hun dat lijden aandoen.’

Eduardo Galaeno

DEEL EEN

I

Martin

Het is niet zo dat ik mijn therapeut haat. Dat nou ook weer niet. Als ik eerlijk ben (wat bij mij niet vanzelf gaat) roept ze zulke sterke gevoelens niet op. ‘Ik vind haar dodelijk saai’ komt meer in de buurt. Een gezellig dikkerdje van een vrouw: rond gezicht, rond lichaam en de wangen van een hamster die zich heeft volgevreten aan bijzonder voedzame zaden. Ik dacht altijd dat therapeuten afstandelijk en emotioneel hoorden te zijn. Maar mevrouw Buster (‘Zeg maar Joanne, hoor,’ dringt ze telkens aan, ‘als je “mevrouw” zegt voel ik me zo oud!’) is het tegenovergestelde. Ze lacht veel, dan deïnen haar borsten mee. Haar ogen worden vochtig als ik iets zeg wat ze ontroerend vindt. ‘Wat ontroerend, Martin,’ zegt ze dan, voor het geval ik niet heb opgemerkt hoe ontroerd ze is.

Elke week als ze opendoet begroet ze me met een enthousiasme waar ik niet goed op weet te reageren. Niemand is ooit zo blij geweest om me te zien, zelfs mijn eigen moeder niet. Vooral mijn moeder niet.

Als je hier nieuw bent, weet je natuurlijk niet wie mijn moeder was. Ik doe godsgrouwelijk mijn best om haar te vergeten. Mijn moeder, wijlen Sylvia Gilmour, keurde elke onbeheerste uiting van vreugde af. Ze heeft me al vroeg bijgebracht dat het leven iets was wat je moest verdragen, met cynisme moest trotseren. Als je genoot van je slentergang door dit aardse tranendal, had je een te

hoge dunk van jezelf. Dat mijn vader overleed voordat ik werd geboren – op een avond in december gleed hij uit, klapte met zijn hoofd op de bevroren straat en kreeg een fatale hersenbloeding – voerde ze aan als bewijs dat ze daar gelijk in had. Ze zei herhaaldelijk tegen me hoe hinderlijk het was om zo in de steek te worden gelaten, en hoeveel ze zich had moeten ontzeggen om mijn eten, kleren en schoolgeld te betalen. Het leven was geen lolletje voor Sylvia. Het leven was iets waar je je doorheen moest zien te slaan.

Joanne Buster daarentegen heeft een naïef-optimistische kijk op de wereld. Ze draagt vrolijke truien en rokken met patroontjes en heeft in elk jaargetijde een voorliefde voor espadrilles met slee-hakken – met van die enkellinten die de rode huid van haar enkels insnoeren. Haar therapieruimte is, net als haar persoonlijkheid, luchtig en karakterloos, met crèmekleurig gesausde muren. Aan de wanden hangen onbestemde zeegezichten, bedoeld om geen aanstoot te geven en zo veel mogelijk kritiekloze ogen te behagen. Ook de boeken zijn zorgvuldig gekozen om de indruk te wekken dat deze therapeute zowel professioneel competent als persoonlijk benaderbaar is. Op de op kleur gesorteerde ruggen staan fascinerende titels als *Waarom je nooit moet opgeven*, *Wie ben ik echt?*, *33 regels voor een goed leven* en *Liefde is niet altijd genoeg*.

‘Blijf in het nú, Martin,’ zegt ze vaak, waarbij haar oorbellen rinkelen. Ze heeft de neiging met veel nadruk te spreken. ‘Je moet líéf zijn voor jezelf. Het gaat niet om de bestemming, het gaat om de reis ernaartoe. Hóú van jezelf, daar gaat het om. Het tegengif voor schaamte is delen. Kwetsbaarheid is krácht, Martin.’

Ik vertel haar niet dat ik telkens als ze over zelfliefde begint aan masturberen denk. Wees eerlijk, die gedachte kwam ook even bij jou op, of niet soms? En ik zeg ook niet dat ik kromme tenen krijg als ze weer zo’n banaal aforisme mijn kant op slingert. Nee, ik probeer mijn diepste gedachten voor me te houden. Daarom schrijf ik dit. En wat, zo vraag je je natuurlijk af, is ‘dit’? Een verklaring? Memoires? Een verslag? Een slimme literaire truc? Ik weet het niet

precies, maar wat er ook gebeurt, om alles wat me heilig is: beschouw het alsjeblieft niet als een dagboek. We worden, zoals mijn studenten zouden zeggen, doodgegooid met dagboeken. Ik kan geen boekwinkel binnenlopen of ik struikel over een in nepleer gebonden 'dankbaarheidsdagboek', in de markt gezet door een wellnessmiljonair. Joanne is natuurlijk dol op dagboeken. Ze zegt dat het 'goed voor je mentale gezondheid' is om aan het eind van elke dag je zoetsappige clichés neer te pennen. Ze kwijlt van enthousiasme bij het idee dat ik dit schrijf, en aangezien onze sessies toch bijna afgelopen zijn, kan ik misschien wel een klein inkijsje geven. Dus hier zitten we dan.

Ik weet niet of Joanne het aan zou kunnen als ik haar ronduit zou zeggen dat ik eigenlijk weerzinwekkend ben. Niet beminne-lijk, zelfs niet volgens mijn eigen matige normen, en niet in staat om anderen te beminnen. Ik voelde wel veel affectie voor Lucy, mijn ex, maar ik zou overdrijven als ik zou zeggen dat het meer is dan dat. De enige vriend die ik ooit heb gehad heeft me verraden en ik heb jarenlang niets hartstochtelijker gewenst dan de ondergang van Ben Fitzmaurice.

Nee.

Dat vertel ik haar niet.

Ik vertel haar niet dat ik haar mal vind of dat ze me vaak tot razernij drijft met haar onvermogen om zelfs maar een greintje te begrijpen van hoe het werkelijk zit. Ik laat niet merken dat ik walg van haar uiterlijk of dat ik het meeste wat ze zegt ook op Pinterest kan vinden. Want terwijl ik een diepe minachting voor haar voel, is het ook zo dat ik... tja, hoe moet ik het zeggen? Dat ik haar best... leuk vind? Heel bizar. Haar opgewekte aard is zo krankzinnig simplistisch. Ze heeft gewoon geen andere kant. Zoals ik die wel heb. Ik heb allerlei kanten. Een spiegelpaleis in menselijke gedaante.

'Je bent net rook, KS,' zei Ben een keer tegen me toen we over Market Square in Cambridge slenterden, hij met zijn arm om mijn schouder. Hij noemde me Kleine Schaduw, afgekort als KS. Omdat

ik er altijd was, maar nooit opviel. 'Jij kunt allerlei vormen aanne-
men, hè kerel?' Hij sloeg me met zijn vrije hand op mijn borst. Ik
huiverde, maar lachte om die huivering te verbergen. Ik weet nog
dat hij zijn rugbyshirt droeg dat ik het mooist vond, met de kraag
omhoog.

'Jij kunt overal komen, onder deuren door, door spleten in een
raamkozijn, en dan glip je gewoon weer weg – poef! De mysteri-
euze magiër.'

Dat bedoelde hij als compliment. Zo vatte ik het destijds ten-
minste op. Nu weet ik het niet zo zeker meer.

Ik zou niet hier bij zeg-maar-Joanne zitten als ik er niet toe ver-
plicht was. De universiteit wil namelijk dat ik hier twaalf sessies
doe om mijn 'culturele ongevoeligheid' aan te pakken, zoals ze het
vaag omschrijven, en zodoende zit ik hier elke woensdagmiddag
om 14.30 te kijken naar het onstuitbaar blijmoedige gezicht van Jo-
anne Buster en probeer ik zo goed mogelijk mijn geduld niet te ver-
liezen.

'En, Martin, waar wil je het vandaag over hebben?'

Joanne zit op het puntje van haar leunstoel. Die is bekleed met
roze fluweel, geliefd bij vrouwen die vinden dat het feminisme zich
met succes de kleur roze opnieuw heeft toegeëigend. Afgelopen za-
terdag heeft Joanne op Instagram een foto gepost van een fles pro-
secco in een ijsemmer in haar achtertuin, met als onderschrift:
'Bubbels en Babes: een avondje #metdemeiden, zin in!'

De meiden in kwestie kwamen niet in beeld, maar ik zag ze wel
voor me: blonde highlights om de perimenopauzale grijze haren te
verbergen. Grove opzichtige kettingen en pashmina's uit een mu-
seumshop. Ze weet niet dat ik haar privéaccount op Insta heb ge-
vonden. Daar hoefde ik niet lang naar te zoeken. Toen heb ik een
fake-account aangemaakt van een therapeute van begin veertig en
heb ik haar een volgverzoek gestuurd, dat ze meteen accepteerde.

'Martin?' Ze probeert het weer. Ik realiseer me dat ik nog geen
woord heb gezegd.

‘Ja?’

‘Is er iets waar je deze week mee zit?’

‘O, heel veel,’ zeg ik.

Joanne lacht.

‘Mooi. Waar zullen we mee beginnen?’

Ik zucht. Mijn been begint onwillekeurig te trillen.

‘Misschien moeten we het maar eens over het incident hebben.’

Joanne knikt.

‘Fijn. Ik ben blij dat je dat bij de kop wil pakken.’

Ze omklemt haar ene knie met haar mollige handen en wacht af.

‘Het was eigenlijk zo iets bespottelijks...’ begin ik.

En dat was ook echt zo. Maar ik zal jou eerst even bijpraten. Ik werk nu twee jaar als universitair docent Kunstgeschiedenis aan de University of South Anglia en dit was de eerste keer dat zo iets gebeurde. Ik gaf mijn gebruikelijke module over Manet en de post-impressionisten en klikte door mijn PowerPointpresentatie, zoals ik tientallen keren eerder heb gedaan. De studenten waren het gebruikelijke stelletje matig geïnteresseerde eerstejaars: sport-schooljongens met vlezige gezichten en meisjes met niet-ironische velours trainingspakken. En je had een paar bleke, nerveus uitziende tieners die gebukt gingen onder hun ijver zoals Atlas onder de wereld. Dat waren degenen die de juiste boeken lazen, maar nooit met een originele opmerking op de proppen kwamen. De University of South Anglia – USA zoals de informele naam luidt (daar hebben de oprichters waarschijnlijk niet goed over nagedacht) – is een van de instellingen die ons zijn nagelaten door New Labour, uit de tijd waarin men vond dat vrijwel iedereen een hogere opleiding moest kunnen krijgen. We namen studenten met een middelbare beroepsopleiding en slechte cijfers aan zolang ze maar wilden betalen, en als gevolg daarvan kregen we vooral de domme rijkeluijskinderen. Eigenlijk was het een afschuwelijk oord, een grijze brutalistische campus uit de jaren zeventig die inmiddels half op instorten stond. Er vielen met een angstaanjagende regelmaat

brokken beton uit de buitenmuren, maar er was nooit geld voor een renovatie.

Maar goed, je moet toch wat om je brood te verdienen. De University of South Anglia was de enige plek waar ik werd aangenomen toen ik ging solliciteren. Ik had geen lesbevoegdheid. Ik had kunstrecensies geschreven in kranten en twee boeken geproduceerd omdat een agent me erom had gevraagd. Het eerste was een bestseller, het tweede had diepgang maar verkocht helemaal niet (zoals dat zo vaak gaat). Ik zat dringend om geld verlegen en ik had weinig opties. Als ik deze baan nam, kon ik in Cambridge blijven, hoefde ik niet uit mijn cottage, die ik had gekocht in de tijd dat ik aanzienlijk meer geld tot mijn beschikking had (dankzij het regelmatig uitgekeerde zwijggeld van de familie Fitzmaurice had ik een aardig spaarpotje opgebouwd). Destijds werden aflossingsvrije hypotheken net zo gul uitgedeeld als foldertjes van de Jehova's getuigen. De cottage was krakkemikkig, met scheve vloeren en constant optrekend vocht, maar ik vond het er heerlijk.

Ik vond het ook heerlijk in Cambridge, ondanks de herinneringen die ik eraan had. Ik heb Joanne Buster niet verteld wat ik je nu ga toevertrouwen, maar dat is omdat wij – jij en ik – niets voor elkaar hoeven te verzwijgen, toch? En misschien weet je al dat toen ik een bachelorstudent was aan de echte universiteit van Cambridge, mijn beste vriend Ben dronken achter het stuur van een auto kroop en er door zijn stomme schuld een meisje om het leven kwam, Vicky Dillane. Ik zat bij dat ongeluk op de achterbank. En ik nam de schuld op me. Ik zei dat ik reed en dat ik was uitgeweken voor een vos. Uit de ademtest bleek dat ik nuchter was en daarom werd het onderzoek afgesloten. De Fitzmaurices hebben er alles aan gedaan om de zaak onder het tapijt te vegen, onder meer door mij af te kopen om me te vriend te houden.

Zo bleef mijn leven een paar relatief gelukkige jaren verdergaan. De familie rekende op mijn discretie en ik was zo stom om te geloven dat mijn loyaliteit werd beloond met een soort van liefde. Maar

op Bens veertigste verjaardag werden mijn vrouw en ik zonder pardon gedumpt, overboord gezet als zakken graan op een zinkend schip. Er was geen behoefte meer aan onze trouwe dienstvaardigheid, werd ons medegedeeld. Ben stelde zich kandidaat voor een politieke functie en moest daarom losse eindjes wegwerken, en daar was ik er een van. Toen mijn vrouw (die lieve, loyale Lucy) mij verdedigde, werd het allemaal nogal dramatisch. Serena zei iets onvergeeflijks over Lucy's onvruchtbaarheid en toen haalde mijn vrouw uit. Het was, moet ik toegeven, een ongelukkige omstandigheid dat ze dat deed met een champagnefles in haar hand waarmee ze Serena's hoofd raakte, maar Lucy was straalbezopen en ging korte tijd later als penitentie voor haar zonden naar een ontwenningsskliniek. Serena hield er – na een kortstondige bewusteloosheid en een blauwe maandag in een privékliniek – alleen een zweem van een litteken op haar voorhoofd aan over.

De politie heeft me over dit onaangename voorval ondervraagd, en omdat ik dacht dat ik niets te verliezen had, vertelde ik ze hoe het destijds werkelijk was gegaan met Vicky Dillane. Ik deed uit de doeken waar Ben Fitzmaurice toe in staat was. Ik was op zoek naar liefde en nabijheid, maar de Fitzmaurices beantwoordden dat met manipulatie en toxiciteit. Warme gevoelens die ze wellicht ooit voor me koesterden (of ik voor hen) waren opgelost als een aspirientje. Het was voorbij. En toen wilde ik ze alleen nog maar kapotmaken. Of misschien wilde ik vooral hun aandacht trekken.

Hoe dan ook, mijn plan mislukte faliekant. Stom van me om te denken dat ik met de waarheid ook maar enige kans maakte. De familie Fitzmaurice deed wat ze altijd doen. Aan onzichtbare touwtjes trekken, geheime machtsmiddelen inzetten, hier en daar wat stroopsmeren, en hun vrindjes bij de politie voorstellen om de zaak weg te poetsen in ruil voor een genereuze financiële bijdrage. Dus dat was dat.

Ik heb Ben sindsdien nooit meer gesproken.

Wat een saai verhaal eigenlijk, welbeschouwd. De rijken die weg-

komen met wat in feite moord was. Een overbodige boerenkinkel die door de hak van een Fitzmaurice de grond in wordt getrapt. Waarna de wereld gewoon doordraait.

Een tijdlang koesterde ik mijn rancune als een geliefd huisdier, vastbesloten om wraak te nemen. Tegenwoordig probeer ik om niet meer te denken aan wat ze me hebben aangedaan, hoewel ik me er altijd bewust van ben; het is het doek waarop alles wat ik doe wordt geschilderd. Ik probeer te vergeten dat ik wilde zijn zoals zij, hoe wanhopig ik was. Nu ik de vijftig nader heb ik ontdekt dat ik bijzonder goed kan compartimenteren. Ik stop dingen weg en dan vergeet ik ze. Als ik de grenzen in mijn leven strak hou, en zorgvuldig bewaak, kan ik mezelf er bijna van overtuigen dat ik normaal ben. Dat mijn eigenaardigheid – want ik zie inmiddels wel in dat ik eigenaardig ben – helemaal niet opvalt.

Op de USA zien ze me als een einzelgänger. De andere docenten zijn gereserveerd maar respectvol, en de studenten zijn over het algemeen redelijk hanteerbaar. Als docent ben ik uitermate betrouwbaar: ik ben saai noch inspirerend. Ik kan de gewenste informatie overbrengen. Ik trek geen aandacht. Ik verberg me achter een afstandelijke manier van doen. Ik draag een bril, gebreide dassen, en jasjes met stukken op de ellebogen, ik cultiveer het professorale stereotype. Ik kan mezelf laten verdwijnen achter de tweedimensionale afbeelding van een fresco uit de renaissance of achter een kubistisch portret.

Dat is ook niet zo moeilijk als je kunstgeschiedenis geeft.

Op de dag van Het Incident was het in het lokaal benauwd en slaapverwekkend. Het was warm weer, laat in het voorjaar, de studenten waren apathischer dan anders. Ik drukte op de klikker. Manets portret van zijn vriend, de auteur Émile Zola, verscheen op het scherm. Ik gaf mijn gebruikelijke inleiding.

‘... en hier ziet u aan de ingetogen kleuren en de statische stijl van Manet de invloed van een zeker oriëntalisme op zijn werk. Op de achtergrond ziet u, neem ik aan, de Japanse prent van een wor-

stelaar van Utagawa Kuniaki de Tweede, en dat is een van de manieren waarop –’

Achter in het lokaal ging een hand omhoog. Die was van een jongen met een Yankees honkbalpetje op, hij vond het kennelijk niet nodig om dat in de collegezaal af te zetten. Ik zweeg, geïrriteerd door de onderbreking.

‘Ja?’

‘Dat mag u niet zeggen,’ zei de Yankee-jongen.

De student zat naast een raam, het zonlicht viel zo fel door de ruit dat ik zijn gezicht moeilijk kon onderscheiden. Ik tuurde naar hem. Zijn gezicht doemde langzamerhand voor me op: donkere ogen, grote neus, een baard die zo dun was dat hij het woord nauwelijks waard was. De hals van zijn grijze T-shirt was rafelig en zo wijd dat je zijn parelketting kon zien. De nieuwe lichting mannelijke eerstejaars droeg tegenwoordig sieraden – crucifix-oorbellen, doodshoofdringen en zilveren armbanden. Ik voelde me niet op mijn gemak bij die trend. Het was tegenwoordig zonder al die extra complicaties al lastig genoeg om te zien wat voor gender iemand had.

‘Neem me niet kwalijk, meneer eh...’ Ik wierp een blik op de presentielijst om zijn achternaam op te zoeken.

‘Jacob Malik-Edwards,’ antwoordde hij. ‘En ja, ik identificeer me als man, dus u kunt “meneer” tegen me zeggen.’

Fuck it, dacht ik, daar gaan we weer.

‘Veel dank voor die opheldering,’ zei ik op overdreven beleefde toon. ‘Wat wilde u opmerken, ik wacht vol spanning af.’

‘U mag niet...’ Hij worstelde even. ‘Eh, dat woord zeggen dat u net zei. Dat is beledigend.’

‘Welk woord?’

Ik wilde niet bot doen. Ik vroeg me oprecht af wat hij bedoelde.

‘Het... O-woord.’

De andere studenten waren doodstil en alert. Al het papiergeritsel, het onderdrukte gegaap en het futloos getik op toetsenborden

was verstomd. Vooraan zat een blond meisje dat haar telefoon pakte en de conversatie begon te filmen.

‘Kunt u die telefoon wegdoen,’ zei ik, en ik wees naar haar.

Met een norse frons legde ze hem terug op haar tafeltje.

‘Meneer Malik-Edwards, ik begrijp niet helemaal –’

‘Hoor eens, gast –’

Ik glimlachte.

‘Ik ben bang dat ik mij niet identificeer als gast.’

‘O, whatever, “meneer Gilmour” dan. Het is het woord waarmee u de Aziatische invloed op het schilderij van die vent beschreef.’

Dat hij niet eens de naam van de kunstenaar had onthouden was zeer ergerlijk.

‘Oriëntalisme?’

Het blonde meisje hapte naar adem. Het scherm van haar telefoon was nog aan. Ik realiseerde me – te laat – dat ze nog steeds opnam.

‘Ja. Dat is echt beledigend.’

‘In uw ogen misschien –’ begon ik.

‘Nee. Het is gewoon fout. U reduceert een heel continent met allerlei landen en mensen tot een kolonialistisch stereotype.’

‘O ja?’ zei ik. Ik keek naar mijn aanklager, die onderuitgezakt in zijn stoel zat. Hij leek totaal niet onder de indruk van mijn gezag als docent, dat hoe dan ook verwaarloosbaar was.

Hij deed me denken aan alle jongens op school door wie ik me vroeger minderwaardig had gevoeld, die me – na één blik op me te hebben geworpen – vanaf het begin van het jaar bespotten omdat ik fout was. Op Burtonbury was ik de beursleerling met de foute koffer, de foute schoenen, de foute spijkerbroek, het foute kapsel, het foute accent, het foute leven. Alles aan mij was fout, totdat ik vriendschap sloot met Ben, en zijn populariteit een beschermende gloed op mij afstraalde. Althans, voor een tijdje. Totdat ik niet meer nodig was. Totdat hij vond dat zijn politieke carrière belangrijker was dan bijna dertig jaar vriendschap. Nu zat hij in het kabinet.